

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

GJKATA KUSHTETUESE

УСТАВНИ СУД

CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 7 Kasım 2016
Nr. Ref.: RK998/16

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Başvuru No: KI76/16

Başvurucu

Kosova Cumhuriyeti Hükümeti

Kosova Yüksek Mahkemesinin Rev. nr. 41/2016 sayı ve 14 Mart 2016 tarihli kararı hakkında anayasal denetim başvurusu

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Arta Rama-Hajrizi, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Bekim Sejdiu, Üye
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, Üye
Gresa Caka-Nimani, Üye

Başvurucu:

1. Başvurucu Kosova Cumhuriyeti Hükümetidir. Hükümeti Adalet Bakanlığının vekaleti uyarınca Devlet Avukatlık Dairesi Hukuk Yüksek Memuru Shefqet Hasimi (bundan böyle: başvuru) temsil etmiştir.

İtiraz Edilen Karar

2. Başvurucu, Kosova Yüksek Mahkemesinin Rev.nr. 41/2016 sayı ve 14 Mart 2016 tarihli kararına itiraz etmiştir.

Başvurunun Konusu

3. Başvurunun konusu başvurucunun Kosova Cumhuriyeti Anayasasına (bundan böyle: Anayasa) uygun olmadığını değerlendirdiği itiraza konusu kararın anayasal denetimidir. Başvurucu, Anayasa'nın hangi maddesinin ihlal edildiğini belirtmemiştir.

İlgili Hukuk

4. Başvuru Anayasa'nın 21.4 ile 113.7 fıkraları, 03/L-121 sayılı Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Kanun (bundan böyle: Kanun) 47. maddesi ve Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan böyle: İçtüzük) 29. kuralına dayandırılmıştır.

Başvuru Süreci

5. Başvurucu 16 Mayıs 2016 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesine (bundan böyle: Mahkeme) başvurusunu sunmuştur.
6. Mahkeme Başkanı 16 Haziran 2016 tarihinde Üye Snezhana Botusharova'yı raportör yargıç olarak görevlendirmiş, Üyeler Robert Carolan (başkan), Bekim Sejdiu ve Selvete Gërxhaliu-Krasniqi'den oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni belirlemiştir.
7. Mahkeme başvurunun kaydedildiğini 13 Temmuz 2016 tarihinde başvurucuya bildirmiş ve başvurunun bir nüshasını Kosova Yüksek Mahkemesine göndermiştir.
8. Mahkeme Başkanı, 9 Eylül 2016 tarihinde Anayasa Mahkemesi üyeliğinden istifa eden Robert Carolan yerine Üye Ivan Čukalović'i Ön İnceleme Heyeti Başkanlığına atamıştır.
9. Ön İnceleme Heyeti 16 Eylül 2016 tarihinde Raportör Yargıç'ın raporunu inceledikten sonra Mahkeme Heyetine başvurunun kabul edilmezliği yönünde teklif sunmuştur.

Olguların Özeti

10. Kosova Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle: Hükümet) 5 Ocak 2012 tarihinde çıkardığı 03-55 sayılı kararla otoyol inşaatı için Terrnje Kadastro Bölgesinde 800, 801 ve 802 numarayla kayıtlı mülklerin istimlakini yapmıştır.

11. Hükümetin bu kararıyla söz konusu mülklerin istimlaki için metrekare fiyatı olarak 4 avro belirlenmiş olup her üç arsanın toplam değeri 91.760 € tutarında tazmin edilecekti.
12. Hükümet tarafından teklif edilen tazmin tutarıyla memnun olmayan arsa sahipleri 15 Şubat 2012 tarihinde mahkemeye başvurarak bu arsaların istimlaki ve kayıp değerinin doğru miktarlarda hesaplanıp tanzim edilmesini talep etmişlerdir.
13. Prizren Temel Mahkemesi Suhareka Şubesi 15 Mayıs 2015 tarihinde çıkardığı CN.nr. 159/13 sayılı kararla iki bilirkişinin görüşlerine dayanarak aşağıda belirtilen tutardaki tazmini belirlemiştir:

*Terrnje Kadaastro Bölgesinde 800, 8018 ve 802 numarayla kayıtlı arsaların istimlaki için 146.320,00
Kazanç kaybı için 6.580,00 €.
Tazminatın toplam tutarı 152.900,00 € (yüz elli iki bin dokuz yüz avro).*
14. Temel Mahkeme Hükümet temsilcisinin önerisi doğrultusunda delil toplamada istimlaki yapılan arsaların kıymetinin belirlenmesi için bir mali bilirkişi, kazanç kaybının tutarının belirlenmesi için ise zirai bir bilirkişi tayin etmiştir.
15. Hükümet, Çekişmeli Yargılama Usulleri Kanunu esas hükümlerinin ihlal edildiği, olgusal durumun yanlış tespiti ve maddi hukukun yanlış uygulandığı gerekçesiyle Temel Mahkemenin kararına itiraz etmiştir.
16. İstinaf Mahkemesi 26 Ekim 2015 tarih ve CA. nr. 3578/2015 sayılı kararla Hükümetin “*vekil tayin edilmiş olan temsilcisinin itirazını*” temelden yoksun bularak reddetmiş ve Temel Mahkeme kararını onamıştır.
17. Hükümet, çekişmeli yargılama usulü esas hükümlerinin ihlali ve maddi hukukun yanlış uygulandığı gerekçesiyle İstinaf Mahkemesi kararı hakkında revizyon başvurusunda bulunarak yukarıda mezkur iki kararın iptalini ve yeniden yargılama için dosyanın ilk derece mahkemesine iadesini önermiştir.
18. Yüksek Mahkeme 14 Mart 2016 tarihinde çıkardığı Rev. nr. 41/2016 sayılı kararla başvuruçunun revizyon başvurusunu temelden yoksun bularak reddetmiştir.

Başvuruçunun İddiaları

19. Mahkeme başvuruçunun ihlali iddia edilen herhangi anayasal hak veya hüküm belirtmediğini tespit etmiştir.
20. Başvuruçucu Mahkeme’den “*kazanç kabını görüşüp [...] 6.580,00 € tutarındaki kazanç kaybının anayasal temelini tespit etme ve buna ilişkin bir dayanak olup olmadığını belirlemeyi*” talep etmiştir.

21. Başvurucu bu taleplerine dayanak olarak Yüksek Mahkemenin Rev. nr. 4/2014 sayı ve 19 Mart 2014 tarihli kararını sunmuştur. Bu karar kazanç kaybı ve diğer yapıların istimlakiyle ilgili olup bu davayla alakalı değildir ve bu kararda Yüksek Mahkeme başvurusunun revizyon başvurusunu kısmen kabul etmiş olup kazanç kaybı tutarını azaltmıştır.
22. Başvurucu ayrıca “6,29 € ve 6,42 €” tutarındaki istimlak metrekafe fiyatı ile Hükümet kararıyla bilirkişi raporuna dayanarak alt derece mahkemelerince istimlak için belirlenmiş olan “4 €” tutarındaki metrekafe fiyatı arasında büyük fark olduğunu ileri sürmüştür.
23. Başvurucu bilirkişinin biçtiği değer “yüksek” olduğunu ve “uzman bir bilirkişi değerlendirmesindeki farkın yüksekliğinin makul olmalıdır. Mahkemenin onadığı ve ziraat alanından uzman olan ancak profesyonel olmayan bu bilirkişi farkının hukuki dayanağı ve temeli yoktur” değerlendirmesini yapmıştır.

Başvurunun Kabul Edilirliği

24. Mahkeme öncelikle Anayasada belirtilmiş ve Kanun ile İchtüzükte ayrıntıları verilmiş olan kabul edilirlilik koşullarını yerine getirip getirmediğini değerlendirmek durumundadır.
25. Mahkeme bu doğrultuda Anayasa'nın 113. madde [Yargılama Yetkisi ve Yetkili Taraflar] 1 ve 7. fıkralarına atıfta bulunur. Fıkra şöyledir:

“1. Anayasa Mahkemesi, yasal şekilde sadece yetkili makamlarca açılmış davalar hakkında karar verir.

[...]

7. Yasalarla belirlenen tüm yasal yollar tükendikten sonra bireyler, kamu otoriteleri tarafından kendi bireysel hak ve özgürlükler ihlal edildiğinde dava açma haklarına sahiptirler.

26. Mahkeme bunun dışında Anayasa'nın 21. maddesi [Genel Esaslar] 4. fıkrasına da atıfta bulunma ister. Fıkra şöyledir:

4. Anayasada öngörülen insan hakları ve temel özgürlükleri, uygulanabildiği ölçüde tüzel kişilikler için de geçerlidir.

27. Mahkeme ayrıca Kanunu 48. maddesine [Başvurunun Kesinleştirilmesi] de atıfta bulunur. Madde şöyledir:

İstem müracaatında bulunan kişi, isteminde hangi hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğini tahmin ettiğini ve müracaatta bulunan kişinin itirazda bulunmak istediği kamu otoritenin somut işleminin hangisi olduğu konusunda doğru bir açıklama yapmakla görevlidir.

28. Mahkeme devamında içtüzüğün 36. kuralı (2) (d) bendine atıfta bulunur. Kurallar şöyledir:

(1) Mahkeme başvuruları yalnız şu hallerde görüşebilir:

[...]

d) Başvuru *prima facie* olarak açıkça temellendirildiği veya temelden yoksun olmadığı zaman.

(2) Mahkeme şu kanaatlere vardığında başvuruyu açıkça temelden yoksun olduğunu ilan eder:

[...]

d) Başvurucunun kendi iddiasını yeterli şekilde kanıtlayamadığı zaman..

29. Mahkeme başvurucunun Anayasa Mahkemesi'nden özde olgusal durumun değerlendirilmesine eğilmesini ve "kazanç kaybı için anayasallık temelini tespitini" ve de istimlaki yapılmış olan mülklerin tazminine ilişkin tutarı hakkında anayasallık değerlendirmesi yapmasını talep ettiğini gözlemlemiştir.
30. Mahkeme başvurucunun derece mahkemelerinin kazanç kaybı miktarı ve istimlaki yapılan mülklerin tazmin miktarına ilişkin tespitleriyle hemfikir olmadığını, ancak Anayasa'nın hangi maddelerinin ihlal edildiğini belirtmediğini tespit etmiştir.
31. Başvurucu özde derece mahkemelerinin yaptıkları kazanç kaybı hesaplama şekliyle belirlenmiş olan miktara ve istimlaki yapılan mülklerin tazminine ilişkin meblağa itiraz etmiştir. Derece mahkemelerinin her üç derecesi bu yorumlamayı gerekçelendirerek başvuru tarafından sunulmuş olan tüm deliller görüşüldükten sonra bu tespitlere varmışlardır.
32. Mahkeme ayrıca başvurucunun hangi haklarının ihlal edildiğini açık ve somut şekilde belirtmediğini ve de Yüksek Mahkeme kararının onun anayasal haklarını neden ve nasıl ihlal ettiğini açıklamadığını değerlendirmiştir. O Mahkeme'den sadece "kazanç kaybı için anayasallık temelini tespitini" talep etmiş ve kendi anayasal haklarının ihlalini gösterecek olan *prima facie* türünden herhangi bir delil sunmamıştır (bkz. *Vanek v. Slovakia*, No: 53363/99, AİHM 31 Mayıs 2005 tarihli kararı).
33. Mahkeme ayrıca Prizren'deki Temel Mahkemenin (Suhareka Şubesinin) çıkardığı CN.nr. 159/13 sayılı karardaki tazminatı delillerin sunulduğu duruşmada iki bilirkişinin bulgularına dayalı tazminatı belirlediğini hatırlatır. Temel Mahkeme kazanç kaybı tutarı ile istimlaki yapılan mülk tazminatı tutarının belirlenme şekliyle ilgili ayrıntılı bir açıklama yapmıştır.
34. Temel Mahkemenin bu şekildeki olgusal durum tespiti ve olgusal duruma ilişkin bu tür gerekçesi İstinaf Mahkemesi ile Yüksek Mahkeme tarafından doğru kabul edilmiştir.
35. Mahkeme başvurucunun tazminatın "çok yüksek" olduğu ve "uzman olmayan zirai bilirkişi tarafından yapıldığı" "uzman olmayan zirai bilirkişi tarafından yapıldığı" şeklindeki iddialarını da incelemiştir.
36. Mahkeme başvuru tarafından ileri sürülen iddiaların doğru olmadıklarını, aksine Temel Mahkemenin Hükümet tarafından vekil tayin edilen

temsilcinin önerisini kabul edip ziraat alanından bir uzman görevlendirmiş ve uzmanın gerekçeli görüşüne dayanarak kazanç kaybı ile istimlaki yapılan mülkün tazmin miktarını belirlemiştir.

37. Yargılama sürecinin çeşitli aşamalarında kendi davasıyla ilgi önem arz ettiklerini değerlendirdiği delil ve argümanları sunmak üzere başvurucuya imkân verilmiştir. Aynı şekilde karşı tarafın sunduğu delil ve argümanlara etkin bir şekilde itiraz etme imkânı olduğu gibi Temel Mahkeme, İstinaf Mahkemesi ve Yüksek Mahkemedeki süreçlerde kanunların yorumlanmasına da itiraz etme imkânı olmuştur.
38. Mahkeme, davanın çözümü için başvurucuya ait tüm argümanların mahkemeler tarafından gerektiği şekilde dinlendiği ve gerektiği şekilde ele alındıkları, başvurucunun itiraz ettiği karardaki maddi ve hukuki gerekçelerin ayrıntılı bir şekilde ortaya kondukları ve bir bütün olarak ele alındıklarında derece mahkemelerindeki yargılama süreçlerinin adil oldukları görüşündedir.
39. Mahkeme bu doğrultuda derece mahkemeleri tarafından işlendiği iddia edilen olgu ve kanunlara ilişkin hataları incelemek (meşruiyet) kendi görevi olmadığını, ancak bu tür işlemlerin başvurucunun Anayasa ile güvence altına alınmış haklarını ihlal edip etmediklerini incelemek (anayasal denetim) olduğunu belirtir.
40. Mahkeme başvurucunun İstinaf Mahkemesi ile Yüksek Mahkemedeki süreçlerde sunduğu delillerin aynısını tekrar ettiğini ve mezkûr mahkemelerin başvurucunun bu delillerine cevap verdiklerini tespit etmiştir.
41. Bununla ilgili olarak Mahkeme, Anayasa'ya göre, hukuk mahkemelerinde alınan kararlarla ilgili olarak dördüncü derece mahkemesi olmadığını vurgulamak ister. Olguları doğrulamak, usul ve maddi hukuka ilişkin kuralları yorumlayıp uygulamak hukuk mahkemelerinin rolü ve görevidir (bkz. *mutatis mutandis Garcia Ruiz – İspanya* [GC] 30544/96 davası AİHM 1999-I tarihli kararı 28. Maddesi. Ayrıca bkz. *70/11 sayılı Faik Hima, Magbule Hima ve Bestar Hima* başvurusu hakkında 16 Aralık 2011 tarihli kabul edilmezlik kararı).
42. Başvurucu derece mahkemeleri tarafından olgusal durumun yanlış tespiti nedeniyle haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş olsa da, yukarıda mezkûr kararların onun anayasal haklarını nasıl ihlal ettiklerini göstermemiştir.
43. Başvurucu ilgili süreçlerin herhangi bir aşamada hakkaniyetsiz veya keyfi olduklarını kanıtlamamıştır (bkz. *Shub v. Litvanya*, No: 17064/06, AİHM, 30 Haziran 2009 tarihli karar).
44. Mahkeme bu durumda kabul edilirlilik koşullarının yerine gelmediğini değerlendirmiştir. Başvurucu itiraz konusu kararlarla onun anayasal hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini göstermeye başarılı olamamıştır.

45. Bu durumda Mahkeme, İçtüzüğün 36. kuralı (1) (d) ile (2) (d) bentleri uyarınca başvurunun açıkça temelden yoksun olduğunu tespit etmek ve kabul edilemez olduğunu ilan etmek durumundadır.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 21.4 ile 113.7 fıkraları, Kanun'un 20 ile 48. maddeleri ve İçtüzüğün 36. kuralı (1) (d) ile (2) (d) bentleri uyarınca Kosova Anayasa Mahkemesi'nin 16 Eylül 2016 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilmez olduğunun İLANINA,
- II. Kararın taraflara TEBLİĞ EDİLMESİNE,
- III. Kanunun 20.4 maddesi uyarınca bu kararın Resmi Gazetede YAYIMLANMASINA karar verilmiştir.
- IV. İşbu kararın derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Snezhana Botusharova

Arta Rama-Hajrizi